

Чурапчыга күн тахсар!

САҢА ОЛОХ

100 ЛЕТ
ЯССР
1922-2022

Чурапчы улуусун хаһыата

Атырдык ыйын 5 күнэ, 2022 сыл, бээтинсэ

№ 30 (11856)

стр. 2

УСПУОРТ ТУОНАТА

Уос номоҕор киирбит
хайыһардыт
Дьөгүөр Кириллин

стр. 3

САҢААБЫН ЭТЭБИН

Чурапчылар, хаалбыккыт!

стр. 4

УЛУУСКА – БУ КҮННЭРГЭ

Хоту Көһөрүллүү 80 сылынан бы-
тыллар дьаһаллар
сабаланнылар

стр. 2

ТЭТТИК СОНУННАР

Оттоохун төтүмэ хайдабын?

"11735 гектар охсуллан, 8040 от бэлэмнэнэн турар. Ити иһигэр 7 мобильнай биригээс тахсан оттоон, 222 туомнаа бэлэмнэнэн олорор. Уопсайа 57 биригээс бэлэмнэнэн. Уоннаабы биригээс-дэр биһигэ сайаапкаларын бээрэн баран, маннаабы сирдэрин бүтэрдэхтэринэ барыахтаахтар. Бүтүгүнү туругунаа 1063 тыраахтар, 840 эвено, онтон механизированная - 232, полумежа - 608, 1887 киһи үлэтин сылдыар. Былырыгытыга тэтиэ-тэхсэ, арым да элбэх от охсуллан иһэр, онон тэтиэм баар. Билигин үрэхтэринэн уонна мобильнай-дарынан баран эрэллэр. Үчүгэй көрдөрүүдүгүнэн Кытаанах 38 бырыһыан, Алабар 35 бырыһыан, Хатылы, Соломьен иһилинэхтэрин ааттыбыт. Мобильнай биригээсдэр Дьөгүөскэй арыгыгар, Чурапчы үрэхтэринэр, Аммаа, Тааттаа оттуу сылдыаллар", - дигэн Тэти хайыһыстыбатын салалтатын начальнигынан солбулааччы Проконий Старостин бэнидизиниһикэ буолбут улуус баһылытын планеркатыгар иһитиннэрдэ.

Ковид ыарыыта элбээн эрэр

"Улуустугар ковид уопсай ахсаана - 3834, онтон үтүөрбүтэ - 3765, өлбүтэ - 60. Ааспыт нэдиэлэ 1936 сыллаах эр киһи уонна 1949 сыллаах дьахтар өлбө. Бу икки дьон вакцинаны ылбатахтар. Онон дьон оссо тогүл вакцина туһалаарын өйдүүн наада.

Бүтүгүнү күнүгэ таһыттан 8 киһи эмтэнэр, мантан иккитэ оҕо, инфекционной стационарга 1 киһи сытар. Бүтүгүн нэдиэлэ 12 сана случай бэлэмнэнэ. Ол иһин 10-га тийбэт этэ. Ыла-рыы элбээн эрэр бөлүгү. Ревакцинацияны ылыи билигин да ирдэнэр. Биһигэ Гам-Ковид-Вак вакцина баар, биһи компонентин ыллыгыт да, 6 ыл устата ыарыыттан көмүскүүр, - дигэн кылаабынай быраас Артем Ксенофонтов улуус планеркатыгар иһитиннэрдэ.

Арасыйлаа омикрон сана кентавр диги көрүгүнэн 7 киһи ылдыбыт. Уратыта диги түргэнник сытар. Балааһан ыйыгар бу көрүгү кэлэрэ сабадаланар. Онон ревакцинацияны аһан, кэлэ-тиибинэи иммунитети олохтохтохтун наада диги кылаабынай быраас этэр.

Бырааба суох матасыыкыл ытан тутуллубут 12 оҕо ПДН учуотугар турар

Чурапчы улуусун үрдүнэн бырааба суох матасыыкыл ытан тутуллубут 12 оҕо ПДН учуотугар турар. Манна, бастатан туран, төрөппүт эппиүт-тиир, бырааба суох тимир көлөмү ытыы иһин РФ КоАП 12.7 ыст. 1 чааһынан 5 тыһыынчаттан 15 тыһыынча суумаа диги ыстарааттанар. Оттон бырааба суох сирэйгэ тизиниһикэи ылтара биһи иһин РФ КоАП 12.7 ыст. 3 чааһыгар олобу-ран, 30 тыһ суумаа ыстараат ууруллар. Матасыы-кылы ытар оҕо хайаан даҕаны шлеми кэтиэхтэх. Суолга куттал суох буолуутун көрөр иниспек-тэрдэр шлемэ суох матасыыкылаах киһини сыр-сар бырааптара суох диги олох сыһа өйдөбүл уонна сурах. Сырсан тутар бырааптаахпыт, ол эрэн биһиги, бастатан туран, дьон доруобулатын, суолга эчэйи аһыаатар диги күнүгэ турун туран үлэлибит. Убаастабылаах Чурапчы улуусун олохтоохторо суолга бука диги сэрэхтэх буолун, оҕолоргутун контуруола суох матасыыкыла олодуман. Суол быраабылатын кэлиһэн, - диги СӨ ИДМ Суолга куттал суох буолуутун сударыстыбаннай иниспексийэтин Чурапчытаагы управлениетын начальнигыга, полиция майора Василий Ефремов этэр.

ЧУРАПЧЫГА ХАНДЫДААТТАРТАН ДОКУМУОНУ ТУТАН БҮТТҮЛЭР

Хаартыскаа: улуустаагы быыбардыыр хамыһыһа бэрэссэдээтэлэ Дария Никитина

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Атырдык ыйын 5 күнэ
БЭЭТИНСЭ

+25

+16

Атырдык ыйын 6 күнэ
СУБУОТА

+25

+17

Атырдык ыйын 7 күнэ
БАСКЫҤААННА

+19

+16

Атырдык ыйын 8 күнэ
БЭНИДИЗННИК

+19

+13

Атырдык ыйын 9 күнэ
ОПУОУОННУК

+19

+14

УЛУУСКА – БУ КҮННЭРГЭ

ЧУРАПЧЫГА ХАНДЫДААТТАРТАН ДОКУМУОНУ ТУТАН БҮТТҮЛЭР

Атырдыах ыйын 1 күнүгэр улуустаабы быыбардыыр хамыһыйа баһылыкка итиннэ нэһилиэк документааттарыгар хандыдааттартап сүрүн докумуону тутан бүтүрдэ. Улуустаабы хамыһыйа бэрэссэдэтэлэ Дария Никитина: «Бу туруоруммут хандыдааттар регистрацияны ааһа сылдьаллар. Оһон чуолкайдаммыт, регистрацияны ааспыт эрэ хандыдааттар ааттарын-суолларын таһаарабыт. Кэлиннен биллэн истэхтэрин айы информацияны бигэрэн иһиэхпит», - дьээн этэр.

Нийслэлтэргийн бардахха:
Алабар нийслэлтэрг 2 хандь-
дагт барилыгха, 14 киш дьонкут-
акка туруорунан докумуоннарын
туттардлар.

Арьсдаах нэгдснээр 8 киби
дьюкутаакка туруорунна.

Бахсы нэгдүгээр 2 киһи байдалыка хандьыдагтынан уонна 8 киһи дыкутаакка турунулар.

Болонго нэвчлэгтэр баянлук-ка хандыдагттар үнүү буудлууд. Мавна регистрацины "Бишр нийгмил Арасснйаа бишрнйааттан" Варвара Васильевна Макарова авста. Кинигэри сэрэг 13 киниг документаа туруурнуудар.

Болуугу үншүүлэгэр байхыг
4 хандыдагт буулгаж байхын
багайны Александр Сергее-
вич Кулеков, байхын
Анна Николаевна Флегонтова,
"Байр талыг Ардснийн" баг-
тагтан Руслан Григорьевич

Васильев, Бигр хандымдаат реп-страйптын заахар, Кинигэри сэр-гэ 22 киһи дьокутаалка турунаары докумуннарыни туттардылар.

Одълуун нэгжлэгчэр 2 кишиг

баһылыкка хандыдаатынган ту-
руоруна. 19 киһи дьокутаакка
турунна.

Төлөй илһилигээр 11 киһи
докутаакка хандыдаатынан ту-
руоруннулар.

Хатыны нэһилигээр 3 киһи баһылыкка хандыдаатынан уонна 13 киһи дыкуутаакка туруоруннулар.

Хадаар нэгилдэгэр 13 киһи
дьокуутаакка турунна.

Чакыр нэһилиэгэр 5 киһи баһылыкка хандыдаатынан уонна 15 дьокутаакка туруоруннулар.

Чурагчы нэһиллэгэр: "Кийи" быыбардыыр уокуругар – 5, "Куоҕалы" быыбардыыр уокуругар – 4, "Маарысчаан" быыбардыыр уокуругар – 4, "Чараҥ" быыбардыыр уокуругар – 5, "Новгород" быыбардыыр уокуругар – 4 докуутаака хандьыдааттар туруоруллулар.

СЭМЭН ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Булчутгар кубуоталары сэрэбиэйдээтилэр

Бөий Баһанкүй быһаһар тиксэр баһалаах Чураһы улууһун буһуу аһмаһа ороһуоннааһы "Аһылһы" НАД, муһтаһ, кубуһталары сэрэһийдээһилэр.

Чурагны утгууругтар корду-
лүбүт кубуота улууска бэйлэнгэр
сэрэбнэлдэнэр 35 %-тар тикээрн,
улууспут киһибэйэр киһинигэр 700-
чэко саалыт муһунна. 5 киһинээх
анал хамыканына үлүсөөтэ, ол
инигэр 7 киһинээктэн бэрэстэби-
ннэл баар.

Экологи, аймгийн тулалын уонна ойуур хаһаайыстыбатын миниспэристыктэтин улуустаабы тэриштэтин салааһааһыта Михаил Догордурун, Суларыстыбаннай миниспэксинэ экологическай надзориун госминиспэктэрэ Валентин Драгунов уонна "Эркин" улуустаабы эр дьон түмсүүтүн салааһааһыта Василий Давыдов булчууттары эбэрэллэттиһэр.

35 % дигн 56 лиссэнэсигн буолар, манна 795 сааһытманнаа клирбитэ. Онуоха 5 тайах (биирэ атыыр, биирэ 1 сааһыгар дигри), 44 туртас (ол иһигэр, 7 атыыр уонна 1 сааһыгар дигри) 14 кыыл) уонна 7 хагдан эбэ кубуотага ыһыллан сыдааһаларын Михаил Петрович чускайдаста.

Хөмийгүүх илүүтэй бийгээл кула-
ахайга уонна бүүчээнгээ биһиги

улуу кубуотада тиксэбэтибит. Санатан эттэххэ, улуу урдүтүн бултуур билиэттэххэ 4 тыһ тахса, онтон буулдыа саалаада 2 тыһ тахса булчут баара билэтэр. Маныаах сэрэбинин Чурапчы улуутун эр дьонно 2017 сылтан сабагаан ыыталлар.

Сэрэбинэийн өрсүүүүлүүнхээ кинотик бичлэр блогер Ярослав Лебедев-Кубалынмран ыгта. Бу сырынга Бэй барылмаах Бай-анай ордук Чуралы, Болтур, Одьулун, Толой, Бахсы, Кыта-аных, Мырыла, Алдар, Сылан, Арылмаах, Мутудай, Чакыр элhin-лэктэрин, Улахан Күөл участа-тын булчуттарыгар мүтүх ылина. Онтон юбуотада тикснбэтэх са-алыттар сангаларын түлэрбэк-кэ, айылда сокуонун батыла "чэ, аныгы сырынга тиксэр ивиби дэ-лэм" кулэ-үөрэ тарбасталар.

Биотехническэй тэрээһиннэр-
гэ – кыылларга бурдугу, тууһу
кутуу, оту бэсэрин уонна суолла-
рын-нистэрин көрүүгэ үлэлэбэт
диоготго учараты таһыан түгэ-
тиилэр 30 % быһаарыллан турар.
Кубукта улууска көрүлэр ахсаана
итти кыыллар суолларын-нистэ-
рин көрүү кэминигтэн, барыллаан
лаарыллан бэрэилэр.

Сэмэл ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Хоту Көһөрүллүү 80 сылынан
ыытыллар дыһаллар
сабаланнылар

Дэгээлэснийз Бууиг, Эдэгээи үлүстэригэр айаанааста

Чурагчмылар бышыл баллэан ыһыгар Хоту Коһоруллуу 80 сылын бэлэһинит. 80 сыл аннараа өтүгэр чурагчылары күү өттүгүн коһорон, биһр дойдулаахтарбытын ыар дыйдылаабытта-ра. Бу — Чурагчы эрэ алдырхайа буолбакка, бүтүн өрөспүүбүлүкэ алдырхайа. Онон бу даатаны кэ-рүстээн, биһр дойдулаахтарбы-тын ахтан-санаан аһар дьаһаллар хайаатар даһаны ытылылаах-таар дээн улуус баһылыга Сте-пан Саргыдаев сорук туруорбута. Бүтүһү күнүс бу сорук туолан, дьаһал бырагыраамата бигэргэ-нэ. Ол туһунан улуус баһылытын соһиалнай болпурустарга сол-буйагы Мария Крөһникова биллэһинэрэр:

Чурагч улууһун күүс
оттунэн Хоту көһөрүү 80 сыллыан
ытыһылар дьаһаллар бырагыраа-
малара бигэргэннэ. Бу бырагыраа-
ма чэрчитинэн Эдьигэстэн, Булу-
унна Кэбээни улуустарыгар эк-
спедициялар барылар, Атырдьах
ыйын 2 күнүгэр Эдьигэстэгэ,
Булунга айаанга туруннулар.
Эдьигэстэн улууһугар барар эк-
спедицияны улуустары дьыа көргөн
испикээлиһи Татьяна Бушкова са-
лайан ылдыа сыдылар. Экспедици-
яда сырдатааччынан Иван Бушков
уонна Телюйтон Анна Говорова
барыстылар. Булуунга дэлэгэс-
сийини бэтэрээннэр Сэбиэттэрин
бэрэссэдээтэлэ Мотрина Матве-
ева салайар, сырдатааччынан
Ольга Носова уонна хэбэр ыччат

нэгэснэлэлтээ Александра Хомуе бардыгтар, Кинилэр тивийн, улуу дьахалтатын кытта көрсүүхтэрэ, мусуойдарга, пааматынныктарга сибэкки дьөрбөтүн ууруохтара уолна Хату Көрүрүлүү кыттылаахтарын, кинилэр оҕолорун, сизиннэрин көрсөн кэпсэтиэхтэрэ. Үһүс балах атырдыах ийин 9 күнүттэн 11 күнүтэр дигэри Кэбээйигэ барыада. 7 кунһулээх дэлэжээсийин мин салайан илдьэ сылдьыбын.

Баларан ыйын 18-20 күннэртэйр "Вечная память народа" дигэн киинэ көстүөҕэ. Нэһиликтэртэ Кутурдан күннэртэ тусла бырагыраамынан ытыллыахтара. Оскуолаларга кылаас чаастара буолуохтара. Хатылыгытабы Көһөрүлүү мусуфтулар оскуола үөрөннүчүлэртэ экскурсиялаахтара.

Балбан ийин 19 күнүгэр сарсыардадтан С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата “Белые журавли” дигэн ахсыяаны ыытыада. 10 чаастан Көһөрүлүү мемориальнагэр Кулурбан минигинэ буолуоба. Ол кэиниттэн оонно мустубуттары Хатылыга Көһөрүлүү мусойутар сырыттынарарыахтара. Улуус баһылыга Көһөрүлүү кыттыылаахтарын кылга эбиуттэ. Эбиот кэиниттэн “Айылгы” НАДь Григорий Турантаев быыстапкага аһыллыада уонна уопастыбанниа мууныада буолуоба. Ол кэиниттэн П.М. Решетников аатынан народнай ыһаатыр туруорбут испиктэ-

килэ көстүөбэ. Килэ 8 чаастан "Марш памяти" дигэн "Сага олох" эрдээхсийэлтэн Көһөрүлүү мемуриалыгар динири эдэр бичат түмэччи тутан хааман тиниһэбэ уонна оһно дьуһууу көстүөбэ.

Балабан ыгын 20 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан С.К. Макарова аатынан гимназияда өрөспүүбүлүкэтээни научнай-практической кэмпириниэй ыгылтыаба. Манна улахан да дьон, оҕолор да кыттыахтара.

15 чаастан 16.40 часка дээр
"Кэм-кэрдэн кэрээппэтин, кэрээ
ааккыт кэрээс буоллун" диян фо-
тоальбом сүрэхтэниитэ буолуоба.
Бу фотоальбомна урукку сыллара
га түһэрбит хаартыскалар бары
кирийдилэр, кювер-кодунан «Саха»
НКИХ тахсыбит биэриилэр, ки-
инэ уонна галлунуохтор оҕорбут
видео сюжеттэре кинирэхтэра.

Мань тахьман бу күнүлүгү
улуус, өрөспүүбүлүсү хаһыатта-
рыгар ыстыгыбалар бичээтээнсх-
тэрэ, "Сага күн" бюрүнгү уонна
"Тэтим" араадымака тахсыахпыт.

Булуг дэлгэснийг чөлөөтэй Александра Хомуе: "Бийн бүтэн "Механик Кулибин" динг теплохунаан аймгадан эрбэл. Мин Чуралгыг ыччатыгар Көһөрүлүү устуруулатын сардатар, үйэнтэр смаллаах бардым. Мин делеганыбар блогер Ольга Носва баар. Кини баралтын бэйэтин инстарагм сүрэйлгэр күнүлүм сүрдатын нийэс" - дигн эттэ.

Елена МАКАРИНСКАЯ

ЧУРАПЧЫ - УСПУОРТ ТУОНАТА

УОС НОМОБОР КИИРБИТ ХАЙЫҔАРДЫТ ДЬӨГҮӨР КИРИЛЛИН

Сахаларга былыр-былыргыттан ат бөҕө, кус быһый дьон туһунан үгүс сэ- хэн-кэпсээн баар. Кинилэр күн-дьыл төһө да аастыгыттан иһин уһун сыллар устала- рыгар уос номоҕор сылдьаллар, кэлэр ыччат кэпсээннэригэр киирэн, көлүөнэттэн көлүөнэҕэ көһөн иһэллэр.

костор тына бэргэниик ойуулаан сэлэргинэр.

Онно санаан кэбиһиҥ, оскуо- ла үөрэнээччигэ, хайыһарга өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөнүн Сергей Моигурин кордорүүтүн 9 мүнүүтэни туспарбыт. Оттон Мэҥэ Хаҥалас ааттааҕа, бигэс көс курдук уһунуотаах уһун дистан- циаларга түөрт сыл субуруччу бастаабыт Николай Федотов-Тор- база бириэмэтэ 3 чаас 31 мүнүүтэ 58 секүүндэ эбит буоллаҕы- на. Егор кордорүүтүн кытары тэҥнээн кэбиһиҥ.

Дирингтэн хайыһарга Саха сирин бастакы чөмпүйүөнү Егор Кириллин уон алта сыл устата араас таһымнаах күрэхтэһиннэр- гэ оройуонун, өрөспүүбүлүкэтин ыспартыбынай аатын чинэстэх- тик көмүскээбитэ.

Бары да этэллэринэн, Егор Кириллин хайыһарга сахаттан бастакы ССРС успуордун маас- тара буолар толору кыахтааҕа. Ол курдук, күөгэйэр күнүгэр саха сирэйдээҕи нинигэр түһөрбөккэ, алаас агарынан быраадаҕылар эбит. Согуруу хомуурга, саамай пуорматыгар сырыттаҕына, ийэ- тэ күн сиринтэн күрээтэн, дойду- тулар төннөргө күһэллэбитэ. Ол да буоллар Егор санаатын түһөр- бөккэ успуордунан утумнаахтык дьарыктаммыта.

Сайын стадионга маҥнай- ғы эрссэрээтэх бэлэһитэһинэ Егор Кириллин, бэйэтин кэм- гэр тымыр колонну тилигирэччи тэппит Иван Чиркоевы кытта изэмэх мастыы эрийкэллэрин хар- рахтаах эр барыта хайыһы, соҕо көрөллөрүн туһунан олохтоохтор

биллэһэ дээрнэ кэпсэллэр. Ки- нилэр сүүрбөччэ буолан маллым сытар Таатта улуусулар күрэх- тэһэ ыстаннараллара. Ол көмүөрү айан буолбакка, суол былаһын тухары мунг кыраадыһынан илэи-кэлэи түсүһүү кытаанаҕа этэ. 1960 сыллаахха бэлэһитэ- динэн сырыска 5 көстөөх сирин 1 чаас 57 мүнүүтэ 20 секүүндээн кэлэн, өрөспүүбүлүкэҕэ миэстэ- лэспитэ. Орто уһуннарга атаарынан сүүрүүгэ оройуон- на эбөхтүк бастаабыта, өрөспүүбүлүкэҕэ призераһыта быһый, дэһиттэр талаанын бигэр- гэтэр. 1961 сыллаахха 800 миэ- тэрэни 2 мүнүүтэ 2 секүүндээн өлгөн 1500 миэстэни 4 мүнүүтэ 26 секүүндээн кэллээтэбитэ, бүтүгү да сыаналааһынынан, олус үрдүк кордорүүлэр. 1964 сыллаахха Эрилик Эристин аа- тынан көлхуос хамаандата нууч- ча лаптаһыгар оройуонга бас- таан турарлаах. Кини бастаабы- гар биһир бастаанынан Егор эмиэ баара.

Дьоккуускайдааҕы культуу- рунай-сырдатар учулиһыны түмүктээн, төрөөбүт көлхуоһулар культуу сөбүлэһсэһиннэ үс сыл үлэлээбитэ. Ыччаттары үтүгэ, успуорка, уус-уран самодетель- носка көбүлөөн, салайан эртэччи ситиһиниллэлэрэ. Кэлэи тырах- тарыыс, суоппар идэлэрин баһы- лаан, үйө чинэһэрэ араас тэхни- каны кытта эи-мин дэһиһэн өрө таһаарылаахтык үлэлээ- битэ. Улууска чөмпүйүөн суоп- пар аатын ылан, аалай кыһыл лизингтэни кэппитэ. Автомехани- кынан үлэлэһэр сылларымгар, ыч-

чат тэхниканын баһылыгыгар бары күүһүн, биллэтин биэрэн туран көмөлөспүтүгэр олохтоох- тор биллэһэ дээрнэ махтана са- ҥыллалар.

Дьөгүөр хайыһарын суола Диринг алаһыттан сабаланаан Амурдааҕы-Комсомольскай, Хабаровскай, Чита, Кемерово, Красноярскай куораттарга тиги- лэ тыргылыгыта, үтүс ыччаты кыайаһыта кыахтаан таһыта.

Дмитрий Диринскэй элпити- нинэ: "Диринг орто оскулатын- тан Олусинскай чөлүтүгүн Павел Павлов элпикэ баар буола түстэһэ. Биһисхэ физкульту- ра уонна успуорт күөскэ сай- дарыһар аҕа көлүөнэ ыспарсы- мыаннарбыт сүүрүүбүт сүүдү олохтоохтор. Кинилэртэн биһир бастаанынан Егор Кириллин аатын ыһыт - 1956 сыллаахха өрөспүүбүлүкэ чөмпүйүөнү буол- бут чаҕаһы хайыһардыһыттан!"

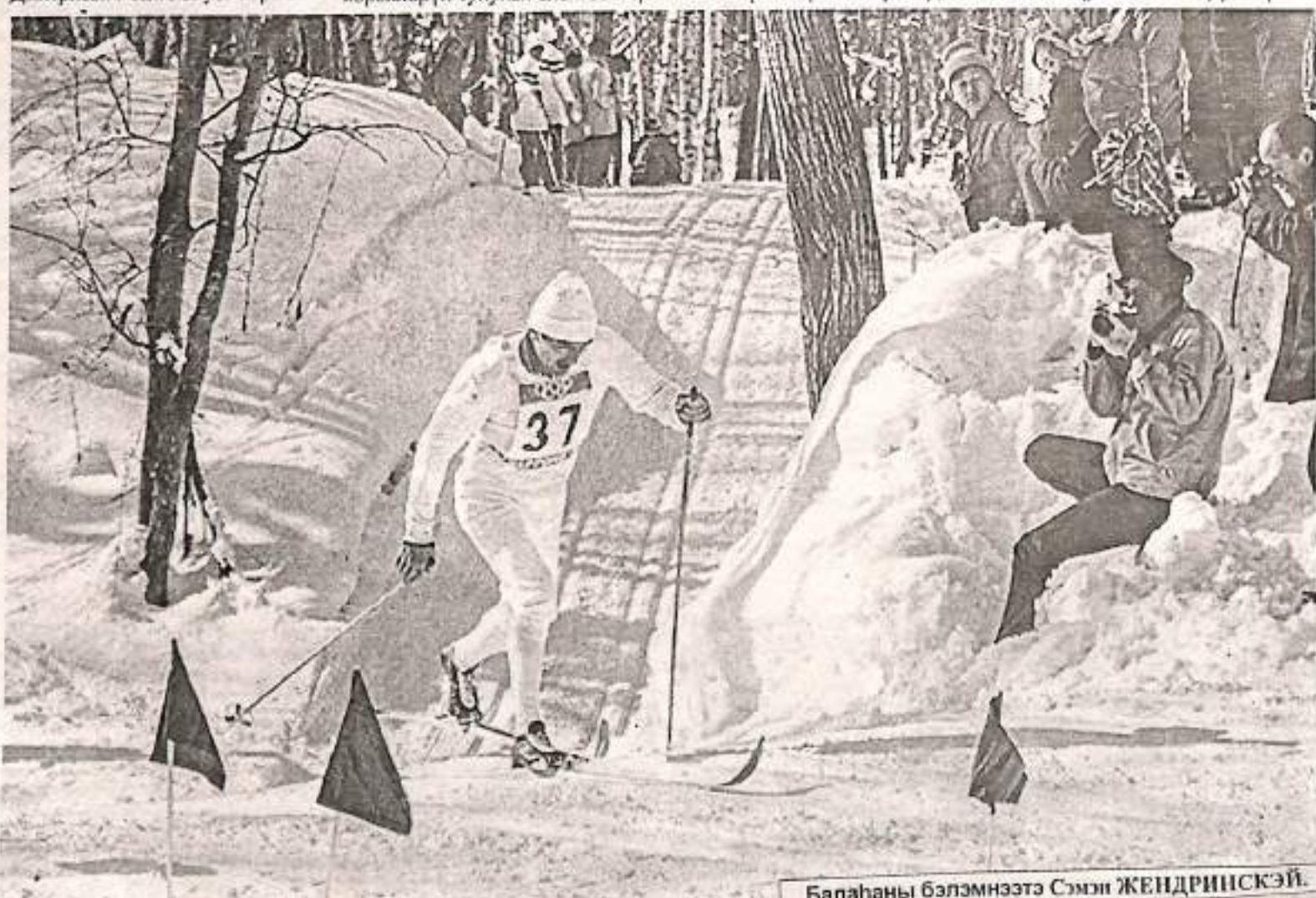
Айылбаттан сэмэй-көрсөү саха дьонугар, маҥнык баардаах тоһоллоох дьон урут үрэх баһыгар биллэбэккэ-көстүбэккэ үйэлэрин моһообуттара буолуой? Чэ, ол эрэн Егор Кириллин ыччаттара үтүгэтэр, кини сизиниригэр, хос сизиниригэр эһэлэрин ааттар күүстээх-уохтаах, быһый ыспар- сымыаннар тахсыахтара дэһи эрэнэ хаалыаһыҥ. Хаһан эмигэ, муус маҥан пуормалаах уол эбэ- тэр кымыс хара тыаны кыһа хай- ыһары тэбэн кылааһынан иһэ- рин, оо, дыкты да көстүү дэһи дьон соҕо-махтайа көрүөхтэрэ.

"Бэйэлэрин чаҕыһай кыай- ыһарынан аҕа-аһаҕа хараһар собууру, көрөхсөбили аҕабыт ыспарсымыаннар аҕа баһа- сан хаһан даҕаны умубат, холосор тунтан батыһар, ки- нилэргэ тэҥнэһэ сатыыр идэ- лээх. 50-с сылларга оройуонну- тулар хайыһар успуорда күөскэ сайдыбыта. Ол да иһин буола, быһыи, "бытырыыс курдук бы- раскытар", алаастыт иһигэр баар убайдарбыт ханна хай- ыһардарын хаттарытаһа- рын олус ымсыһа көрөрбүт. Кэрэ сааһы көрсө кини эрэ ба- рыта хайыһар суоппар таһар- га дылыта. Онно Диринг күөлүн үрдүгүн, хара тыаны кыһа, муус маҥан пуормалаах Егор Кири- лин хайыһары тэбэн кылааһы- тан иһэрэ, оо, дыкты да көстүү этэ!" - дэһи өрөспүүбүлүкэҕэ биллэр ыспартыбынай суруна- лыыс Дмитрий Эверстов-Дирин- скэй олус да үчүгэйдик ойуулаан суруйбут ахтыһа баар.

Оччотооһуга Диринг орто оскулатын сүүмэрдэммит ха- маандатыгар: Егор Феофанов, Иппокентий Лебедев, Николай Дьяконов, Николай Осипов, На- дежда Анемподистова, Любовь Соболева, Парасковья Лукина, Евдокия Кузьмина хайыһары тэтимирэн тэппиттэрэ биллэр. Субу-субу тэриллэр оройуон оскуолаларын "ыйдаах-хайдээх" күрэхтэһиннэригэр физрук Алек- сей Иванович Потапов эрийлэр уолаһтара үтүс кыайыһы сити- һэллэрэ.

Ити кэмгэ хайыһар суолу- гар саамай кэтэһинилээх киниһэн Егор Кириллин буолара диил- лэр. Кини хайа да туруору, муус киллэ халдыаһыны абыһахта атыллаан аһара, үрдүк сыырда- ры үрүн күдэһиннэн бурбатын, сы- лайары билбэккэ сылырбатык аннынан, бигэһэ уруй-айхал ортотунан тахсара бу баар курдук буолара дэһи дьон өйүгэр-санаа- тыгар букатыннаахтыы хатанан хаалбыт.

"Оро сылдьан оройуон чөлү- түһүгүн туох эрэ, халлаантан түстүт кыһаһы көрөрбүт, ки- ниттэн ардук кини да суопуору санырбыт. 1956 сыллаахха сарсыарда Дьоккуускайтан "Эр дьон 50 биэрэһэ сүүрүүтэри- гэр 3 чаас 17 мүнүүтэ 3 секүүн- дэ кэлэн, Чурапчы оройуонун Диринг орто оскулатын олус кылааһын үөрэнээччигэ Егор Кириллин өрөспүүбүлүкэ чөмпүйү- өнүгүтүрдүк аатын ыһаа", - дэһи соһуччу сураҕы араадыһаһан ик- тэн баран, аҕе да үөрбүтүт, сактуптут", - дэһи Дмитрий Дмитриевич салгыы уот харахха

Балаһаны бэлэмнээтэ Сэмэи ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Box ananias

Аатгарын этимин. Быйыл сайын Ньурбаттан юлэ сыйдыр киһи мин чугастык билэр киһибэр күпсээбит:
- Бүлүү эргин, Горнайга, Мэнгэнэн, Тааттанан эгин сырыттым. Эһигэ 2013 с. Манчаары оонньууларыгар юлэ сыйдыбытым. Тутуу, үлэ боҕо барбыт этэ. Туттан-хаптан олороргут, сана тутууларгыт элбэһинэн үтүстэртэн ордук этигит. Билигин өссө сайылнахтара, куорат тинигээх бөлүөлөк буолан эрдэхтэрэ диэбитим. Олпукам хаал-быккыт, өнүйбэтэххит. Ордук боххут-сыыскыт элбэһэ бэрт эбит – диэх курдук аһаҕастык эппит.

Артемьев аитынан уулуусу

Артемьев аштынан уурусса

Аржаа кылабымга

Аржаа кылабымына

Дөбөттоор! Манан минтин
наар кулаганы эр хасыһан су-
руйбут дюзмэг. Баар, кырдыга
оннук, Бийиги харахпыт үөрээн
хаалан, сөччө болбойбот буо-
ллахпыт. Атын сиртэн кэлбит,
сага көрүт дьонго сүөргүтүк
көстөрө эрэбил. Ол даһаны пһин
ол Ньурба киһигэ «хаалбыккыт»
дир буолаһа. Ол эрэри киһи
«чурапчылар барытыгар хаалбы-

Бу этиллэр үлэлэр интер-
тейоттор мөлхөхтөр, «Иль-
маттар» дин үөхсэ, куулу-
сыйдыбакка, дьон-сэргэ бары
өйдөөтөгүө, ылыныыны эр
ааллар кыахтаахтар. Онон
сирдэрбитин тусаран
ууга бары ылыныыны дьон
туран, салгыы бу тус-
турулар, туруорсар санаалары
өндүрүбүн.

Уйбани ПОНОМАРЕВ

ОБО СЫННАЛАНА

Го интеллектуальной оонньуу лаабыра үлэлээтэ

От ыйын 8-23 күннэригэр С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын «Сайдым» күнүскү лаабырын иһинэн Го интеллектуальной оонньуу лаабырыгар 25 оҕо сылдьан, үөрэҥн, дыарыктанан, элбэҥи билэн, күрэхтэһэн, сайытты сынналангы бэрт туһалаахтык атаардылар.

Оҕолор бастаан Го устуоруйатын, теориятын, быраабылатын билиитинэр, араас салаачалары суоттаатылар. Бэйэ-бэйэлэрин кытта бириднилээн да, хамаанда-нан да күрэхтэстилэр. Япония Го

оскуолаларын ааттарынан 4 хамаандага арахсан, станцияларынан салаака суоттаалына, кордоох эстафета, викторина, торообут күннэри бэлэттэһин, оҕа оонньуулар ымытыллылар.

Дьокуускай куораттан биһир күүстээх оонньоочу Айаан Спиридонов кэлэн, 3 күн устата мастар-кылааһы ыытта, оҕолору астынна, хайбапта. Саха сирин Го оонньоотугар федерацията бэлэх, биһире ыытан улаханымк үөртүлэр. Үөрэтэрэ демонстрационнай дуосканы, Го туһунан кинигэни, оонньоур кэмпилиги, СВОШ олимпиада кыайылаахтар Саввин Вадим ХИФУ аатыттан диплом, мэтээл ыытан махталбыт улахан.

2 турнир ымытыллына. 1-кы турнирга Мах-Магона систэмэтигэр сыналланы, анал бырагыраама кометүгэр кыайылаахтар быһаарыллылар. Бастагы турнирга 1-кы миэстэни 11 саастаах Алексеев Мичил, 2-с миэстэни 13 саастаах Саввин Мичил, 3-с миэстэни 17 саастаах Лукин Арман ыаллылар. Иккис турнирга Алексеев

Мичил, Окочешников Ньургун, Саввин Мичил кыайылаахтарынан буолулар. Бу 4 оҕо атырдаах ыйын 22-28 күннэригэр Улук Илгити федеральнай уокурукка бастыыр иһин чөмпүйүөннэкс Саха сирин чыһини көмүскүөхтэрэ.

Лаабыр оҕолоро «Мы против наркотиков», «100 добрых дел» аахсылаларга үөрэ-хото кытын-

нылар. П.Е. Барахсанов аатын кыһыналан паркатын, бэтэ-риннэригэр аныагар баар скверни хомуйан, бэтэригэр-учууталга муус таһааран, маһы тэрээһэ-чөмөхтөөн, оҕуруоһа уу кутан, сыһа огу үргээн, олбуор отун ох-сон көмөлөрө үгүс.

Надежда ЗАХАРОВА
Го оонньоу тириэһэрэ.

ВАЖНО ЗНАТЬ

Родители обязаны заботиться о здоровье, физическом, психическом, духовном и нравственном развитии своих детей

За последние месяцы в республике увеличилось количество несчастных случаев с участием детей, которых родители оставляли одних на улице или дома. Дети не всегда осознают опасности, которые их ждут, поэтому чаще всего несчастные случаи происходят именно с ними.

Право и обязанность родителей по воспитанию и развитию своих детей закреплено в статье 63 Семейного кодекса РФ. Там говорится, что родители обязаны заботиться о здоровье, физическом, психическом, духовном и нравственном развитии своих детей. Первая опасность, которая ожидает детей в теплое время года, это открытое окно. Открытые окна в последнее время стали причиной несчастных случаев с детьми. Ежегодно с наступлением тепла отмечается рост несчастных случаев, которые связаны с выпадением маленьких детей из окон, особенно в возрасте от 3-х до 5-ти лет. По данным медиков, через клинические больницы проходят десятки детей, выпавших из окна. В большинстве случаев дети получают тяжелую травму, которая сопровождается повреждением нервной системы, конечностей, костей, внутренних органов. Порой ребенок не может восстановиться свое здоровье и остается инвалидом на всю жизнь. Нередки случаи, когда малыш умирает на месте или по дороге в больницу.

Большинство случаев падения происходит тогда, когда родители оставляют детей без присмотра. Не оставляйте маленьких детей одних. Никогда не рассчитывайте на москитные сетки! Они не предназначены для защиты от падений. Напротив – москитная сетка способствует трагедии, ибо ребенок чувствует себя за ней в безопасности и опирается, как на окно, так и на нее. Очень часто дети выпадают вместе с этими сетками. Отодвиньте от окна все виды мебели, чтобы

ребенок не мог залезть на подоконник. Ставьте на окна специальные фиксаторы, которые не позволяют ребенку открыть окно более, чем на несколько сантиметров. Не позволяйте детям прыгать на кровати или другой мебели, расположенной вблизи окон. Не забывайте обучать детей технике безопасности. Учите старших приглядывать за младшими. С наступлением теплого времени года родители должны быть особенно бдительны к своим детям, следить, чтобы они не подходили к открытым окнам, а также не ставили малыша на подоконник.

Вторая опасность, что ожидает ребенка, это открытый водоем. Конечно, что за летний отдых без купания? Тоска, да и только. Особенно когда солнышко припекает, прохладная вода пруда или реки, озера или моря так и манит, так и приглашает окунуться. Окунуться и поплавать – это хорошо, даже полезно. Но мелочи, о которых и дети, и взрослые частенько забывают, могут испортить все удовольствие. Человек, хорошо умеющий плавать, чувствует себя на воде уверенно и спокойно, а в случае необходимости может смело помочь товарищу, попавшему в беду. К сожалению, отдых на воде не всегда обходится без несчастных случаев. Основными причинами гибели на воде явля-

ются:

- Неумение плавать.
- Оставление детей без присмотра.
- Нарушение правил безопасности на воде.
- Если взрослые гибнут, в основном по своей халатности, то гибель детей, как правило, на совести их родителей.
- Несчастные случаи, происходит не только по причине нарушения правил поведения на воде, но и из-за купания в необорудованных водоемах. Напоминаем о некоторых правилах безопасности на водах.

1. Купаться только в отведенных для этого местах.
2. Нельзя подавать ложные сигналы о помощи.
3. Не заплывать за знаки ограждения зон купания.
4. Не плавать на надувных камерах, досках, матрацах.
5. Нельзя устраивать игры на воде, связанные с захватами.
6. Нельзя подплывать к близко проходящим судам, лодкам.
7. Нельзя нырять с мостов, пристаней, даже в тех местах, где ныряли прошлым летом, так как за год мог повыситься уровень воды, поменяться ре-

льеф дна, появиться посторонние предметы в воде.

Третья опасность, которая ожидает детей, это дорога. Сегодня безопасность наших детей на дороге – проблема первоочередная, особенно с наступлением теплых дней. На улицах Чурапчинского улуса появляются дети на велосипедах, самокатах, мотоциклах. В нашем улусе за 1 полугодие 2022г. произошло 2 случая ДТП с участием несовершеннолетних, в котором пострадали двое детей. Детский дорожно-транспортный травматизм

обусловлен многими причинами, часто их совокупностью: управление мотоциклов (мопедов) без навыков вождения; шалостями детей на проезжей части, плохими знаниями правил дорожного движения велосипедистов, умения их выполнять и т.д.

Родителям следует довести и показать самим:

- Нельзя приобретать транспортное средство для несовершеннолетнего, если у него нет прав вождения на управление транспортным средством;
- Управлять ТС несовершеннолетним, не имея водительского удостоверения;
- Кататься по дороге на велосипеде, если ребенку не исполнилось 14 лет;
- Кататься без шлема;
- Ездить на велосипеде одному без пассажиров, так как данное транспортное средство предназначено для одного человека;
- Переходить дорогу на зеленый свет светофора;
- Не перебежать в неположенном месте;
- Не играть на дороге;
- Гулять по тротуарам;
- В темное время суток на одежде ребенка должен присутствовать элемент светоотражателя;
- Не высовываться из окна едущей машины.

При нарушении данных правил, родители подлежат привлечению по ст. 5.35 КоАП РФ «Неисполнение родителями или иными законными представителями несовершеннолетних обязанностей по содержанию и воспитанию несовершеннолетних», а также по ст. 109 УК РФ «Причинение смерти по неосторожности», по ст. 118 УК РФ «Причинение тяжкого вреда здоровью по неосторожности», по ст. 125 УК РФ «Оставление в опасности», в зависимости от наступивших последствий. Всегда надо помнить, что жизнь наших детей бесценна и несете ответственность за их жизнь вы – родители!

Комиссия по делам несовершеннолетних и защите их прав МО «Чурапчинский улус (район)».

УВАЖАЕМЫЕ РОДИТЕЛИ!

Строительные объекты, дома подлежащие сносу, заброшенные и ветхие строения представляют серьезную угрозу для жизни и здоровья человека, особенно детей.

Опасны механизмы, осуществляющие работу, строительные конструкции, котлованы, строительный материал, ветхость кровель, балконы и т.д.

КАТЕГОРИЧЕСКИ ЗАПРЕЩЕНО

Проникновение в витрину домовладения, заброшенные дома и водонапорные башни, т.е. они представляют серьезную угрозу для жизни и здоровья людей, особенно детей.

ОСОБЕННО НАПОМИНАЙТЕ ДЕТЯМ ОБ ОПАСНОСТИ, КОТОРАЯ ПОДСТЕРЕГАЕТ ИХ НА СТРОЙКАХ, В ВЕТХИХ И ЗАБРОШЕННЫХ ЗДАНИЯХ.

БИИР ОЛОХ

- Шүүх, үндсний эрхийг хамруу-
х.
- Ням, өвөр Стасик хэргийг ту-

- ОЛИ ТУОХХА МОНТИНЬХАНХЫ-

САРДАНА.

АЛРОСА в 1 полугодии 2022 года трудоустроила более 2 тыс. якутян в рамках программы «Местные кадры - в промышленность»

ЯСИД.

САРДАНА,

ЯСНА.

Буура Дохсун Алн Дьааһын ыһа.

A black and white photograph showing a dirt road or path that curves from the foreground towards the right, leading into a dense line of trees. The foreground is a grassy field. The sky is cloudy.

Атырдах ыйын билэгтэ

Эбэрдэлиибит!

Күндү Чурапчы
үлүүнүн олохтоохтору!

„Айбар“ (Бичик) кинигэ
кылатын мабанына атын
задырыска кесте.

Салга аадрыгасныг:
"Маарыгсаан" Атыл-эргитэн
дунд, Октябрийскый уул. 25

Энгийн күүтгэлдэг:
-Сага тахаарьнулар;
-Уус-уран кишигтдэг;

Хас биррдин аткылашагчы

Бийигүйн хэтгэл бичлэг бүтээх
бийигүй болохгүйгээр сургуули

<https://vk.com/ayar2022>

«Чурагч» концертин бүтээн үргэлжлэв.

Күндүгүх сайлар өлүгү үзүлгөнү күнүгүх, аймахлыг, дин-
ринг боһуулгын боһуулгын гаждангын, охуулгын бастакы суһуох
комсомольскэй түрмүгү сөкүрүтүрү, комсомольскэй-партияскэй

ИВАНОВ Василий Романович
 ыарахан ыарымттан олохтон түсээбэйтээн жүргүзгүр Анна Гап-
 талыкыларга аарытканга, кыргактаагы дээр кыргактаагы кыргактаагы

Дамынгийн А.М., Зоригдорж Н.М., Дорноговь С.М., Дорноговь Ц.Н.

Учредительное собрание Государственного университета. СОТ. 2005. № 1

Холбоо юулангын бүхэлдээх гравитаци, СӨ Тий халаагч-
пастын туулу, ытхыгмр каллэгэбт, солхуос калаабынай зоо-
техиниан, профессиоус рабочиномун бэрэсэдэгэлэион үлдэгэбт

ИВАНОВ Василий Романович
 ыарахан ыарыыттан олохтон барбытынан жүргэнигэр Анна Гаври-
 левнаҕа, уолаҕарыгар, кийинигэр, бары аймахтарыгар дилиг
 элбэтигэр тугу дэриэбинэҕэр,

Эрлийн Эрнстийн ахынхан колхуоска, сонхуоска бичрэг үлдээхтэй таагарчигдана С.И. Сергеев, Вас.Ганр., Тат.П. Кар-

А.П. Романова, И.А. Филиппов, Тэт.Кир. Монастырева, В.Н. Яковлева, О.Н. Пинигина, М.И. Ширева.

Күн сайын кордорбүт күндү ийэбит, эбэбит, хос эбэбит
ТУРГУНБЕКОВА Пелагея Дмитриевна

Күргүзү, ошолорго, кийинткүрү, сизинкүрү, хос сизинкүрү.

Күндүтүк сапалар көргөзүм, абабыт, элзбиз, Хайахсыт нөһилдиги Бочуоттаах гражданина, Хоту Копорудлүү кыттылааба, үлө бэ-тэриэ.

ОСИПОВ Николай Константинович
бу дээл от мыйн 28 күнүгэр марахан марьюттан күн сириттэн тую-
пазытын аймактарыгар, бэли бэлэр дэсөөлөр, дэсөөлөр, дэсөөлөр...

Күргөзү, уюла, кийинтү, сизинүрү.

Бииргэ төрөөбүт бырлата
ОЛЕСОВ Иннокентий Иннокентьевич
уһун ыраахан марафиттан күн сайыттан күрэммиттэн

В.С.Яковлев-Далаан ахуйнхан К.

Топтыыр быршма, убайдара	Калктынбз
--------------------------	-----------

СЛЕПЦОВ Василий Никифорович
уфун ыарахан ыарылттан бийиги кэскилтигтэн туораабытына
элкниингэр, боруобуа харыстабылдан бэригиттэн

дүрвэлтийн эрх, дорнод улсын хамгаалалтын өлгөөрээнгээр Данилова Клавдия Никифоровнаа, сэрн балтгыгтар, Чурапчытаабы киин бальмн клиничко-диагностическай лаборатория субиздессэингээр Григорьев

Чурапчы киши бильгыбатын салалтата, профсома, кишини
ко-диагностическай лаборатория кэлэктиибэ
